

Projekt: K2 - kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání

Registrační číslo: CZ.1.07/4.1.00/33.0013

Volný čas

1. vzdělávací blok

**Podpůrný vzdělávací materiál
pro účastníky kurzu
Systém přípravy, vedení a rozvoje pedagogů volného času I.**

Zpracovaly: Mgr. Petra Bláhová
Bc. Vlasta Faiferlíková
Duben 2012

Aktualizace: Bc. Vlasta Faiferlíková
Mgr. Bára Polívková
Prosinec 2016

Název vzdělávacího bloku: Volný čas

Anotace: Vzdělávací blok je zaměřen na definování volného času, specifikaci školských zařízení pro výchovu a vzdělávání ve volném čase, legislativních podmínek pedagogiky volného času. Důraz bude kladen na pojmenování funkcí/cílů pedagogiky volného času a na pochopení důležitosti cílené pedagogické práce pedagoga volného času.

Časová dotace: 6 hod

Témata a jejich časová dotace:

1. **TÉMA: ZÁKLADNÍ POJMY A SOUVISLOSTI V PEDAGOGICE, V PEDAGOGICE VOLNÉHO ČASU**

KAPITOLY:

- 1.1. Základní pojmy v pedagogice
- 1.2. Základní činnosti člověka
 - 1.2.1. Hra
 - 1.2.2. Učení
 - 1.2.3. Práce
 - 1.2.4. Činnosti ve volném čase
- 1.3. Funkce a cíle pedagogiky volného času
- 1.4. Zařízení pro zájmové vzdělávání a další instituce pro volnočasový prostor.

2. **TÉMA: SOUČASNÉ TRENDY, METODY A FORMY V PEDAGOGICE VOLNÉHO ČASU**

KAPITOLY:

- 2.1. Zážitková pedagogika.
- 2.2. Kooperativní učení.
- 2.3. Pedagogický projekt.
- 2.4. Konstruktivistické pojetí pedagogické práce.

3. **TÉMA: ZÁVAZNÉ NORMY A DALŠÍ ZÁKONNÁ/DOPORUČOVANÁ ŠKOLENÍ PRO PEDAGOGY VOLNÉHO ČASU**

KAPITOLY:

- 3.1. Vybrané právní normy, které se dotýkají práce pedagogů vykonávajících dílčí přímou pedagogickou činnost.
- 3.2. Vedení dokumentace v zařízeních pro zájmové vzdělávání.
- 3.3. Další zákonná/doporučovaná školení pedagogických pracovníků.

4. SHRNUTÍ

TÉMA: ZÁKLADNÍ POJMY A SOUVISLOSTI V PEDAGOGICE A V PEDAGOGICE VOLNÉHO ČASU

DÍLČÍ CÍLE V RÁMCI TÉMATU:

- vymežit základní činnosti člověka,
- vymežit význam a proměny hry v životě člověka,
- definovat výsledky procesu učení (dovednosti, schopnosti, vědomosti, návyky)
- vymežit pojem kompetence,
- definovat práci člověka,
- definovat kompetence, na které se soustředí pozornost v pedagogice volného času,
- vymežit volný čas,
- pojmenovat význam působení pedagoga v oblasti volnočasových aktivit,
- pojmenovat a vysvětlit základní funkce pedagogiky volného času,
- předat přehled o institucích pro zájmové vzdělávání.

Očekávané výstupy	Způsob ověření
Absolvent definuje pojmy: dovednost, schopnost, vědomost, návyk, práce, kompetence, volný čas.	Vědomostní test
Absolvent vyjmenuje základní činnosti člověka, zná jejich podstatu a význam pro volnočasovou pedagogiku.	Vědomostní test
Absolvent vysvětlí, v čem je hra důležitá pro dítě.	Vědomostní test, PDP
Absolvent vysvětlí, co je výsledkem učení.	Vědomostní test
Absolvent se orientuje v informacích o očekávaných výstupech, na které se soustředí pozornost v pedagogice volného času.	Mentor v praxi
Absolvent pojmenuje svoji roli v oblasti volnočasových aktivit.	Mentor v praxi
Absolvent definuje základní funkce pedagogiky volného času.	Vědomostní test
Absolvent vysvětlí, kterou/které funkci/funkce naplňuje v rámci svého pedagogického působení a čím.	Mentor v praxi
Absolvent se orientuje v informacích o institucích pro zájmové vzdělávání.	Vědomostní test

DŮLEŽITÉ POJMY:

- DOVEDNOST,
- SCHOPNOST,
- VĚDOMOST,
- NÁVYK,
- PRÁCE,
- KOMPETENCE,
- VOLNÝ ČAS

LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE:

BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Praha: Portál, 2001.

ČINČERA, J. *Práce s hrou*. Praha: Grada, 2007.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000.

HERMAN, M. *Najděte si svého marťana*. Olomouc: Hanex, 2006.

HEŘMANOVÁ, J., MACE, M. *Metodika pro podporu tvorby ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. Praha: NIDM, MŠMT, 2009.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006

PÁVKOVÁ, J. A KOL. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999.

PIPEKOVÁ, Jarmila: *Kapitoly ze speciální pedagogiky*, Brno, Paido 2006.

VALIŠOVÁ, K., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011.

KOL. AUTORŮ, *Pedagogické střípky*. Praha: NIDM, 2011

HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009

KASÍKOVÁ, H.. *Učíme (se) spoluprací spoluprací..* Praha: Aisis, 2009

POUŽITÉ SYMBOLY

Pro zajímavost. Část, která je určena zájemcům o
hlubší vhled do problematiky.

Vysvětlení, přiblížení pojmu, situace...

Otázky k zamyšlení

TEORIE:

1. ZÁKLADNÍ POJMY A SOUVISLOSTI V PEDAGOGICE, V PEDAGOGICE VOLNÉHO ČASU
 - 1.1. Základní pojmy
 - 1.2. Základní činnosti člověka
 - 1.2.1. Hra
 - 1.2.2. Učení
 - 1.2.3. Práce
 - 1.2.4. Činnosti ve volném čase
 - 1.3. Funkce a cíle pedagogiky volného času
 - 1.4. Zařízení pro zájmové vzdělávání a další instituce pro volnočasový prostor.

1. Základní pojmy a souvislosti v pedagogice volného času

1.1. Základní pojmy

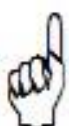

PEDAGOGIKA je věda o výchově. Přičemž výchovou je míněno navozování a řízení záměrných změn a procesů v osobnosti. (Kasíková, 2011)

PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU je záměrné působení na děti, mládež či dospělé ve volném čase a snaha naučit je volný čas racionálně využívat. (Pávková, 1999)

Pedagog volného času by měl vychovávat **jedince, kteří dokážou s volným časem rozumně hospodařit, uvědomují si jeho hodnotu, mají pestré, ale i hluboké celoživotní zájmy.** (Pávková, 1999)

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

Zabývá se výchovou a vzděláváním jedinců, kteří jsou postiženi vrozenými nebo získanými nedostatky tělesnými i duševními. (Kasíková, 2011)

Cílem působení **SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY** je „zdravotně nebo sociálně znevýhodněný jedinec, který potřebuje podporu v oblasti výchovy, vzdělávání, přípravy pro pracovní a společenské začlenění i v jeho realizaci.“ (Pipeková, 2006)

1.2. Základní činnosti člověka

V lidském životě rozlišujeme čtyři základní kategorie činností, které realizuje člověk – **hra, učení, práce a činnosti ve volném čase**. Přičemž každá z těchto činností je v určitém věku dominantní. V dětství je to hra, s přechodem do školy učení, po vstupu do dospělosti a do zaměstnání práce. Ale samozřejmě není to vždy jen ta jediná činnost, které se člověk věnuje. Nejen prací je dospělý člověk živ, takže i jemu zbude čas pro zábavu, tedy pro činnosti ve volném čase. Hrajeme si i po nástupu do školy a v rámci celoživotního vzdělávání nebo třeba univerzit třetího věku se učíme i v dospělosti a ve stáří. Pro dítě ve školním věku je učení opravdu důležitou činností. Při něm se maximálně koncentruje jeho pozornost, ale na druhou stranu potřebuje čas na odpočinek a relaxaci, potřebuje ventil, tedy čas, kdy může vypustit přebytečnou energii. Pojďme se nyní na tyto základní lidské činnosti podívat trochu blíže.

1.2.1. Hra

Hra má pro dítě naprosto nezastupitelnou roli. Při hře ožívají věci, nic není nespílitelné, nic není nemožné. Hra je pro dítě svět, ve kterém může všechno. Prostřednictvím hry se dítě **učí vzorce chování, rozvíjí své rozumové schopnosti a emoce**. Dítě si hraje na maminku, na paní prodavačku, na opraváře, na doktora...a protože si hraje **pomocí napodobování**, jsou v jeho hrách krásně vidět vzorce chování lidí, kterými je obklopen.

(Herman, 2006)

Význam hry v předškolním období:

- Dítě, které je schopné přijímat do svých fantazijních her druhé děti, si **vytváří základy přátelských vztahů**.
- Hra **umožňuje překonat události**, které není dítě rozumem schopné pochopit.
- Dítě se při hře stává někým jiným a **učí se vžívat do pocitů jiných lidí**.
- Dítě si při hře „vymýšlí“ **člověka, který mu chybí**.

Aby takto hra mohla fungovat, nesmí být násilně formována, nesmí být potlačována její základní podstata – **spontánnost, objevnost, tvořivost, volnost**.

Role pedagoga nebo rodiče je v tomto období **připojit se do hry dítěte, nechat se jím vést a pozorovat**.

(Langmeier, Krejčířová, 2006)

Přes nástup dítěte do školy hra stále zůstává důležitou činností dítěte i ve školním věku, ale proměňuje se.

Proměny hry ve školním období:

- hra se více **podobá reálné situaci**, ubývá fantazijních her,
- objevují se **soutěživé hry** a potřeba vyhrávat ve **společenských hrách**,
- dítě se učí **složitější pravidla**.

(Langmeier, Krejčířová, 2006)

V tomto období může být účinně pedagogem hra využívána jako metoda výchovy. Více v části Pedagogický proces.

1.2.2. Učení

Učení je proces založený na osvojování vědomostí, dovedností, postojů, nabývání zkušeností, tedy získávání rozmanitých kompetencí. (Vališová, Kasíková, 2011)

Výstupem PROCESU učení jsou výsledky, kterými mohou být:

DOVEDNOSTI – učením získaná dispozice realizovat nějakou činnost, dobře, rychle, efektivně,...(Hartl, Hartlová, 2000).

Například: *dovednost práce na PC, jazykové dovednosti, dovednosti potřebné pro tvorbu keramických výrobků, dovednost požádat o pomoc.*

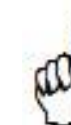
SCHOPNOSTI - vrozené předpoklady, které v průběhu života rozvíjíme, nebo taky ne. (Hartl, Hartlová 2000).

Například: *schopnost hrát na housle, schopnost tančit, schopnost vést druhé lidi.*

VĚDOMOSTI neboli poznatky – informace, data včetně porozumění vztahům mezi informacemi (Hartl, Hartlová, 2000).

Například: *znalost malé násobilky, znalost postupu při vypalování keramického výrobku, znalost postupu při zakládání akvária.*

NÁVYKY – opakováním získaný sklon něco dělat v dané situaci (Hartl, Hartlová, 2000)

Například: *uklízet si pracovní místo, chodit včas, ale učíme se i návykům, které nám škodí - návyk na kouření, alkohol, jíst ve stresu,...*

Vedle těchto výstupů učení jsou výsledkem také změny:

- **v CHOVÁNÍ člověka,**
- **v jeho VLASTNOSTECH,**
- **v jeho POSTOJÍCH.**

Více o vlastnostech člověka v části Osobnost pedagoga.

Souhrnně označujeme vědomosti, dovednosti, rozvinuté schopnosti **KOMPETENCEMI**.

Kompetentní člověk je vybaven vlastnostmi, dovednostmi, zkušenostmi, schopnostmi, které ke splnění úkolu nezbytně potřebuje. Je motivovaný všechno toto použít a je ochoten k naplnění úkolu vynaložit potřebnou energii. (Využití kompetencí v procesu řízení lidských zdrojů.)

Příklad: Žák, který má hudební talent, umí hrát na hudební nástroj, zná skladbu, je motivován oceněním a je ochoten pravidelně zkoušet a věnovat volný den přehlídce hudebních talentů je kompetentní žák.

Jako pedagog volného času můžu jeho kompetence rozvíjet např. v oblasti:

- *rozvíjet jeho talent,*
- *rozvíjet dovednost hrát na hudební nástroj,*
- *podporovat motivaci a ochotu věnovat se hudbě,*
- *učit ho novým skladbám.*

KLÍČOVÉ KOMPETENCE je souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.

KOL. AUTORŮ. *Pedagogické střípky*. Praha: NIDM, 2011.

Pedagog volného času soustředí svoji pozornost buď na **ZÍSKÁVÁNÍ kompetencí** (žák je nemá a pedagogickým působením je získává), nebo na jejich **ROZVOJ** (žák je má v nějaké míře a pedagogickým působením je rozvíjíme).

V pedagogice volného času se často kompetence dělí na následující oblasti:

- **Kompetence k učení**

Zde žák získává/rozvíjí ty dovednosti, schopnosti, které mu umožňují efektivně si osvojovat nové znalosti a dovednosti, třídít informace, pozorovat a dávat věci do souvislostí,....

Například: *Žák dokáže najít informace o problematice v dostupných zdrojích (knihy, internet).*

- **Kompetence komunikativní**

Zde žák získává/rozvíjí ty dovednosti, schopnosti, které mu umožňují efektivně komunikovat s druhými, naslouchat, vyjadřovat své myšlenky, obhajovat názor,...

Například: *Žák umí vyjádřit nahlas svůj názor.*

- **Kompetence k řešení problémů**

Zde žák získává/rozvíjí ty dovednosti, schopnosti, které mu umožňují efektivně řešit problémy, vyhledávat řešení, ověřovat správnost řešení,...

Například: *Žák dokáže definovat problém. Žák dokáže požádat o pomoc druhého člověka.*

- **Kompetence sociální a personální**

Zde žák získává/rozvíjí ty dovednosti, schopnosti, které mu umožňují spokojeně žít ve skupině/skupinách, spolupracovat, společně se podílet na utváření příjemné atmosféry, vytvářet si představu o sobě samém, ...

Například: *Žák dokáže přijmout kritiku. Žák zná svou roli v týmu.*

- **Kompetence občanské**

Zde žák získává/rozvíjí ty dovednosti, schopnosti, které mu umožňují naplňovat roli občana; respektovat hodnoty a názory druhých lidí; pochopit základní principy, na nichž stojí společenské normy a zákony; poskytovat pomoc v nouzi,...

Například: *Žák zná význam státních svátků. Žák projevuje úctu před symboly ČR.*

- **Kompetence pracovní**

Zde žák získává/rozvíjí ty dovednosti, schopnosti, které mu umožňují efektivně vykonávat jakoukoli činnost – budoucí povolání, ale i koníčka, efektivně používat nástroje a vybavení,

Například: *Žák umí zpracovat keramickou hlínu před tím, než z ní začne tvořit výrobek. Žák dokáže upravit digitální fotografii. Žák dokáže zatančit mazurku.*

(Heřmanová, Macek, 2009)

Další informace najdete jednak v části Pedagogický proces. Na **rozvoj** nebo **získávání kompetencí** zaměříme svou pozornost rovněž při plánování příkladu dobré praxe.

1.2.3. Práce

Třetí významnou činností člověka je **PRÁCE**.

Cílem pracovní činnosti je **uspokojování materiálních a duchovních potřeb člověka**. V dřívějších dobách šlo při práci především o uspokojování biologických potřeb.

Práce = **tělesná nebo duševní činnost zaměřená na výdělek, výživu a uspokojení potřeb**. (Hartl, 2000)

Práce je **schopnost vykonávat úkoly, které nejsou samy o sobě příjemné a nevyplývají z okamžitých potřeb, ale jsou prováděny se zamýšleným cílem**. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

I v průběhu pracovní činnosti se u člověka rozvíjí:

- **DOVEDNOSTI,**
- **VĚDOMOSTI,**
- **SCHOPNOSTI,**
- **PROFESIONÁLNÍ ZÁJMY,**
- **ŽIVOTNÍ NÁZORY, POSTOJE,**
- **CHARAKTEROVÉ I FYZICKÉ VLASTNOSTI,...**

Schopnosti a vlastnosti člověka budou blíže definovány v části Osobnost pedagoga.

1.2.4. Činnosti ve volném čase

VOLNÝ ČAS je čas, který nám zbude po splnění všech povinností. Ve volném čase vykonáváme činnosti dobrovolně a rádi, přinášejí nám radost, uspokojení. (Pávková, 1999)

Škála činností, které spadají do volného času, je velice široká a závisí na životním stylu, na hodnotové preferenci, na zájmech, které člověk má. Některé činnosti jsou pro jednoho člověka odpočinkem, relaxací a pro jiného povinností a do svého volného času je rozhodně neřadí. Například vaření, péče o dům, zahradu, apod..

Naše koníčky nás mnohdy mohou zachránit. Například pokud z nějakého důvodu necítíme uspokojení z vykonávaného povolání, koníčky a volný čas mohou být místem, kde se

seberealizujeme. Bohužel v současné době rychlého společenského vývoje a díky situaci na pracovním trhu mnoho z nás své koníčky zasouvá do pozadí, a když pak nastane čas, kdybychom je zas mohli rozvíjet, není na co navazovat.

Pedagog volného času by měl vychovávat **jedince, kteří dokážou s volným časem rozumně hospodařit, uvědomují si jeho hodnotu, mají pestré, ale i hluboké celoživotní zájmy.** (Pávková, 1999)

1.3. Funkce pedagogiky volného času

Pedagogika volného času může prostřednictvím svého působení naplňovat v životě člověka několik funkcí.

Můžeme vysledovat následující funkce:

1. Výchovná a rozvojová funkce

- rozvoj schopností, dovedností, získávání nových návyků, vědomostí.

2. Zdravotní funkce

- usměrňování režimu dne u dětí,
- vedení k pohybovým aktivitám,
- vedení k relaxaci,
- duševní rozvoj v sociálně příjemném a podnětném prostředí.

3. Sociální funkce

- podpora sociálních vztahů, rozvoj kamarádství,
- pomoc při řešení konfliktů,
- rozvoj komunikace.

4. Preventivní funkce

- prevence rizikového chování (násilí, alkoholismus, šikana, drogová závislost, atd.),
- pozitivní příklad pedagoga a vedení žáků k zájmu o nějakou oblast,
- posilování sebevědomí a sebeuvědomění.

(Pávková, 1999)

Každé školské zařízení pro zájmové vzdělávání tyto funkce naplňuje různou měrou, podle toho, co je prioritou daného zařízení.

1.4. Zařízení pro zájmové vzdělávání a další Institute pro volnočasový prostor.

Volnočasové aktivity jsou realizovány ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, ale i v sportovních organizacích, v neziskových organizacích, i v komerčním prostředí.

Můžeme vyjmenovat následující:

- Školní družiny
- Školní kluby
- Střediska pro volný čas dětí a mládeže: domy dětí a mládeže, stanice zájmových činností
- Domovy mládeže
- Dětské domovy
- Základní umělecké školy
- Jazykové školy
- Tělovýchovné a sportovní organizace (Sokol)
- Církevní organizace (např. salesiánská střediska)
- Svaz skautů a skautek ČR, Pionýr
- Další neziskové organizace
- Komerční firmy

Otázky k zamyšlení

- Stalo se vám někdy, že jste se poznali při hře dětí (ať už v práci či doma) a obraz, který jste viděli, vám nebyl příjemný?
- Je nějaká schopnost, která ve vás dřímá, ale nebyl jí dán prostor se rozvinout?
- Do kdy myslíte, že je potřeba rozvinout nějakou schopnost, aby dotyčný obor mohl člověk provádět na profesionální úrovni?
- Jakou část vašeho času zaujímá volný čas?
- Jaké funkce naplňujete ve svém zájmovém útvaru? Kterými činnostmi a aktivitami?
- Jaká je pozice vašeho zařízení ve městě, obci, místě?
- Co může váš pedagog vykonávající dílčí přímou pedagogickou činnost udělat, aby se postavení zlepšilo?
- Čím jste jako zařízení jedineční? Co nabízíte oproti konkurenci? Víím, kdo nabízí stejné věci jako vaše organizace a snažíte se nějak konkurenci mapovat?

TÉMA: SOUČASNÉ TRENDY, METODY A FORMY V PEDAGOGICE VOLNÉHO ČASU

DÍLČÍ CÍLE V RÁMCI TÉMATU:

- představit principy zážitkového učení,
- představit Kolbův cyklus učení,
- definovat spolupráci,
- vést k uvědomění, že ne každá práce ve skupině je spolupráce,
- definovat pedagogický projekt,
- vést účastníky k pochopení role pedagoga v pedagogickém projektu,
- upozornit na možná úskalí pedagogického projektu,
- definovat základní fáze projektu,
- pojmenovat přínos pedagogického projektu v zájmovém vzdělávání,
- pojmenovat typickou strukturu jednodenního projektu,
- představit účastníkům pojetí konstruktivistické pedagogiky,
- definovat participaci účastníka na zájmovém vzdělávání v pedagogickém procesu,
- vést účastníky k pochopení rozdílu mezi konstruktivistickým a transmisivním pojetím pedagogiky.

Očekávané výstupy	Způsob ověření
Absolvent definuje pojmy: pedagogický projekt, zážitková pedagogika, spolupráce, Participace.	Vědomostní test
Absolvent vysvětlí, jakou roli má pedagog v pedagogickém projektu.	Vědomostní test
Absolvent vyjmenuje fáze Kolbova cyklu učení.	Vědomostní test
Absolvent vyjmenuje základní fáze projektu.	Vědomostní test
Absolvent pojmenuje problémy spojené se zařazením projektové metody do pedagogické lekce.	Mentor v praxi
Absolvent vysvětlí rozdíl mezi konstruktivistickým a transmisivním pojetím pedagogiky.	Vědomostní test
Absolvent ve své praxi zapojuje celou cílovou skupinu do jakékoli fáze realizace své pedagogické lekce.	PDP

DŮLEŽITÉ POJMY:

- PEDAGOGICKÝ PROJEKT,
- ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA,
- SPOLUPRÁCE,
- PARTICIPACE

LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE:

HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009.

KASÍKOVÁ, H. *Učíme (se) spoluprací spoluprací*. Praha: Aisis, 2009.

ŠTURMA, J. *Práva a participace dětí v rodině, ve škole a ve veřejném životě*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999.

KOL. AUTORŮ *Pedagogické střípky*. Praha: NIDM, MŠMT 2011.

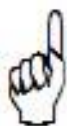
TEORIE:

2. Současné trendy, metody a formy v pedagogice volného času

- 2.1. Zážitková pedagogika
- 2.2. Kooperativní učení
- 2.3. Pedagogický projekt
- 2.4. Konstruktivistické pojetí pedagogické práce

V současné pedagogice volného času můžeme vysledovat několik nosných principů, teorií, postupů a metod, se kterými bychom vás rádi seznámili. Některé poznatky jsou velmi inspirativní a jsem přesvědčeni, že jejich aplikace bude přínosem jak pro vaši cílovou skupinu, tak pro vás – pedagogy volného času.

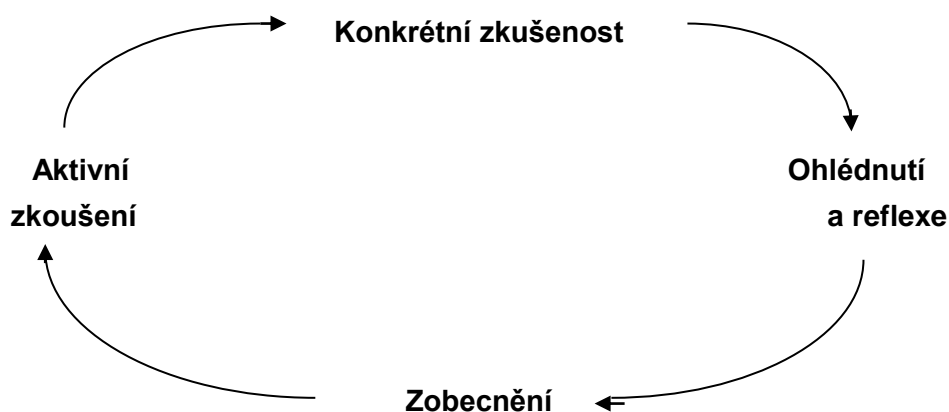
2.1. ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA

Zážitková pedagogika je spojena s pojmy **prožitek**, **zážitek**, **zkušenost**. Ty jsou vyvolávány pedagogem v **cíleně plánovaných a uváděných situacích**, kde se nejčastěji jako prostředek využívají různé podoby **her**.

Celý proces je pak po dobu svého průběhu **vyhodnocován** a zpracováván se **snahou o co největší rozvoj potenciálu hráčů**. (Hanuš, Chytilová, 2009)

Zážitková pedagogika se opírá mimo jiné o tzv. Kolbův cyklus učení.

Kolbův model popisuje proces zkušenostního učení jako cestu čtyřmi stupni.

KONKRÉTNÍ ZKUŠENOST je zapojení aktérů do aktivity, hry.

Po jejím skončení následuje **OHLÉDNUTÍ A REFLEXE** – tedy zpětné připomenutí prožitých momentů (Více o reflexi v části Vyhodnocování práce dětí, pedagoga a pedagogického procesu). Účastníci popisují, jak aktivita proběhla, jak se v ní cítili.

V dalším kroku dochází k **ZOBECNĚNÍ**, hledají se principy, které při aktivitě fungovaly, co vedlo k úspěchu nebo neúspěchu. Hledá se to, co by bylo dobré příště opakovat, čeho se naopak vyvarovat, využití v běžném životě.

Plán toho, jak postupovat příště se projeví ve fázi **AKTIVNÍ ZKOUŠENÍ**. To je prostor, aby si účastníci vyzkoušeli, zda a jak se poučili a co si ze hry/aktivity odnáší. (Hanuš, Chytilová, 2009)

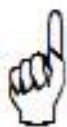
Koncept zážitkové pedagogiky do České republiky z Německa přinesla **Prázdninová škola Lipnice**, kterou pravděpodobně znáte prostřednictvím knížek **Zlatý fond her**. V současnosti je princip zážitkové pedagogiky využíván nejen ve sféře školských zařízení pro zájmové vzdělávání, ale především v neziskových i ziskových organizacích, které se zabývají např. adaptačními pobyty pro žáky a mládež. Rizikům, která jsou spojená s realizací her zážitkové pedagogiky, se budeme věnovat ještě v části Pedagogický proces.

2.2. KOOPERATIVNÍ UČENÍ

Jednou z možností efektivního přijímání vědomostí, rozvíjení kompetencí je kooperativní učení, které stojí na spolupráci účastníků.

Ne každá práce ve skupinách, je **SPOLUPRÁCE - KOOPERACE**. Někdy mohou žáci sice „sedět“ formálně ve skupinách, ale jejich práce je čistě individuální. Každý pracuje sám za sebe, i když třeba celá skupina plní jeden úkol.

Jak je definována spolupráce?

Je to taková **forma práce, při které k dosažení cíle potřebuji druhé lidi, kteří směřují ke stejnému cíli**. Pokud dosáhnu cíle já jako jednotlivec, dosáhne jej celá skupina, nebo opačně. (Kasíková, 2009)

Pro závislost mezi účastníky, která takto vzniká, se používá pojem „pozitivní závislost“. Pozitivní závislost znamená, že z dosaženého cíle mají prospěch všichni zúčastnění.

V kooperaci často využíváme vzájemnou pomoc – jeden druhému.

(Kasíková, 2009)

Například:

Žáci dostanou ve skupině zadání: Za pomoci materiálu, který najdete v učebně, vytvořte podmořský svět.

PRÁCE VE SKUPINĚ

Žáci sedí ve skupinkách a každý si vytváří své vlastní moře. I pokud žáci pracují na společném moři, ale tak, že se iniciativy chopili nejsilnější, nejdravější a ostatní čekají, až bude hotovo, nejde o spolupráci. Moře jsou schopni popsat ti, kteří jej tvořili. Ne všichni ze skupiny tuší, proč jejich podmořský svět vypadá tak, jak nakonec vypadá.

SPOLUPRÁCE

Žáci si ve skupinkách řeknou nápady, jak by mohlo takové moře vypadat. Rozdělí si práci, každý pracuje na nějaké části, která pak dává dohromady celek. Všichni se zapojí a všichni nakonec vědí, proč je výsledek takový, jak ho je schopen kterýkoli žák představit dalším skupinám či pedagogovi.

Samozřejmě, že druhý případ, nenastal sám od sebe, ale je výsledkem dlouhé práce pedagoga.

Pedagog je průvodcem a dohlíží například na to:

- aby se všichni žáci zapojili,
- aby konflikty řešili žáci konstruktivně,
- aby se žáci poučili z chyb,
- aby si žáci uvědomili, co se naučili a kde to využijí,....

O kooperativním učení Hana Kasíková hovoří, pokud je ve skupinové práci zastoupeno následujících 5 znaků:

1. Tváří v tvář

- kooperativní učení probíhá v malých skupinkách, žáci jsou rozděleni do několika skupin, jsou blízko sebe.

2. Pozitivní vzájemná závislost

- podstatným znakem je vazba jednoho žáka na druhém, z které mají prospěch oba.

3. Individuální odpovědnost

- při kooperativním učení se neztrácí jednotlivec; nepracuje jen někdo, ale při řešení problému by na konci práce měl každý člen skupiny (i náhodně pedagogem vybraný) umět popsat, co se při společné práci dělo, jaký je výsledek a jak k němu skupina došla.

4. **Dovednosti pro práci v malé skupince**

- jde o základní předpoklad, se kterým se žáci nerodí, ale získávají ho nejlépe prací ve skupině. Například: Žák hovoří adekvátně hlasitě, žák zná svou roli ve skupině.

5. **Reflexe skupinové činnosti**

- úspěšnost kooperativního učení je závislá na tom, jak skupina dokáže vyjádřit, co se v průběhu práce dělo, co se dařilo a proč, co nedařilo a proč, jak je skupina schopna vyvozovat efektivní postupy v podobné situaci.

(Kasíková, 2009)

Následující text je již pro všechny studenty.

2.3. **PROJEKTOVÁ METODA - PEDAGOGICKÝ PROJEKT**

Pedagogický projekt je **aktivita vystavěná a realizovaná s cílovou skupinou tak, aby hlavními aktéry, hlavními nositeli a tvůrci děje byli děti, žáci, studenti - účastníci zájmového vzdělávání.**

Pedagog prochází procesem jako **průvodce, pozorovatel, pojistka, záštita**. Motivuje, povzbuzuje, podporuje, klade otázky a pomáhá tam, kde si účastníci o pomoc požádají.

Hlavním úkolem pedagoga je:

- **přinést téma, problém, situaci,**
- **podporovat skupinový proces jejího řešení,**
- **pomáhat skupině vyhodnocovat výsledky** skupinového snažení i osobního rozvoje každého z jejích členů.

Pokud se zamyslíme nad výrazem „projekt“, podle naučného slovníku jde o **návrh, plán či záměr**. Prostřednictvím projektu tedy plánujeme jak postavit, připravit, vyrobit, změnit, uskutečnit, vydat,...zkrátka, **jak dosáhnout splnění konkrétního cíle.**

Příklady konkrétních pedagogických projektů najdete v publikaci KOL. AUTORŮ *Pedagogické střípky*. Praha: NIDM, MŠMT 2011.

Projektová metoda není objevem dneška. Historie projektové metody sahá do doby před více než 100 lety. U nás se ujala ve 30. letech 20. století zejména v tzv. pokusných zlínských školách.

V současné době je projektová metoda znovu objevována a používána hlavně v souvislosti se **snahou oživit vzdělávací proces**, vnést do poznávání **více reálného života** a vybavit

žáky nejen informacemi, ale ve větší míře i **potřebnými životními dovednostmi a klíčovými kompetencemi.**

Projektové vyučování je v současné škole často spojováno s průřezovými tématy.

V **činnostech volného času** je projektová metoda jednou z velmi vhodných a stále častěji využívaných metod – umožňuje zapojení a spolupráci účastníků různých věkových skupin, různého zájmového zaměření. Přináší žákům aktivní prostor pro hledání postupů, procesů a k využití svého vlastního potenciálu při naplňování společných cílů.

Dobře připravené téma pedagogického projektu lze dobře využít jako příležitost v oblasti vícezdrojového financování = financování nákladů projektu zapojit do vyhlášených projektových a grantových programů (velké firmy, státní orgány, kraje, obce, NNO apod.).

Úskalí projektové metody (projekt vedený pedagogem)

Organizace – propojení času, předmětů či témat, nová forma pedagogické práce - předpokládá odvahu zasáhnout do zaběhlého vnímání a uspořádání činností.

Materiální vybavení – realizace by měla probíhat v prostředí obohaceném symboly a reáliemi z daného tématu (na projekt ze středověku potřebujeme výbavu rytířů; na projekt ze světa hudby potřebujeme nástroje z různých koutů světa, atd.), k práci s informacemi je potřeba zajistit dostatek informačních zdrojů.

Příprava projektu - bývá časově i organizačně náročnější.

Role pedagoga – pedagog pozbývá své dominantní role, bývá v projektu spíše koordinátorem, facilitátorem, průvodcem, organizátorem, oponentem, spolupracovníkem.

Fáze projektu:

1. příprava,
2. realizace,
3. hodnocení.

Toto členění koresponduje s fázemi, kterými vás provedeme v části pedagogický proces a které by se měly objevit v závěrečné práci studentů.

Význam projektové metody v pedagogické práci

Očima pedagoga a psychologa:

- *nejvíce se přibližuje „škole hrou“ ve významu prožívání, hraní rolí,*
- *má úzký vztah k reálnému životu dítěte,*
- *více respektuje individuální potřeby a možnosti dítěte,*
- *umožňuje silnější prožitek a širší smyslové vnímání,*
- *pomáhá k pozitivnímu vývoji osobnosti,*
- *dává možnost komplexního pohledu na svět.*

Očima dítěte:

- *neskáče z tématu na téma, má čas dokončovat své myšlenky,*
- *dotýká se skutečných věcí,*
- *má příležitost nahlížet sám sebe, svou hodnotu, sebedůvěru,*
- *škola, DDM, SVC je pro něho podnětným prostředím, chodí tam rád.*

Očima společnosti:

- *projektová metoda dává možnost naplňování nových cílů výchovy a vzdělávání,*
- *v zájmu trvale udržitelného vývoje společnosti se cílem výchovy a vzdělávání stává především člověk: samostatně o odpovědně myslící a pozitivně uplatňující své vzdělání, zdravý, harmonický, s radostí ze života, sociálně přizpůsobený, vnímavý k potřebám svým, svého okolí, životního prostředí, světa.*

Organizační struktura jednodenního projektu obvykle vypadá takto:

Motivace – úvod do projektu, navázání vztahů mezi účastníky projektu, mapování tématu, stanovení otázek, vymezení cíle, rozdělení úkolů do skupin, dohoda o pravidlech (čas, prostor, pomůcky, spolupráce).

Práce ve skupinách – vyhledávání informací, jejich zpracování, příprava na prezentaci ostatním.

Společné zpracování - prezentace skupin, zobecňování, hledání souvislostí, společné závěry (výstup, produkt) a jejich využití.

Reflexe – hodnocení a sebehodnocení směrem k výsledku projektu i k jeho průběhu, pojmenování získaných poznatků, zkušeností, pocitů. Charakter práce v projektu umožňuje i průběžné, přirozené uspokojování individuálních potřeb účastníků během projektu.

Dlouhodobé projekty mohou probíhat:

- *obdobným způsobem po dobu několika dnů – účastníci mohou využívat lépe informační zdroje mimo školu, DDM, SVC, řada aktivit obvykle probíhá i jako samostatná práce.*
- *několik týdnů (měsíců) – výhodné je „nastartovat“ takový projekt prostřednictvím jednodenního projektu zaměřeného na mapování tématu, vymezení úkolů a plánu dalšího postupu a pak pokračovat v blocích zaměřených na práci s informacemi; zakončení projektu je opět vhodné věnovat více souvislého času, tj. celodenní projekt*

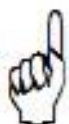
Konkrétní pedagogické projekty najdete v publikaci KOL. AUTORŮ *Pedagogické střípky*. Praha: NIDM, MŠMT 2011, která vznikla jako sborník závěrečných prací studentů 1. ročníku Studia pedagogiky volného času.

STUDIJNÍ TEXT O PEDAGOGICKÉM PROJEKTU JE PŘEVZATÝ Z MATERIÁLŮ E-LEARNINGOVÉHO STUDIA PEDAGOGIKY VOLNÉHO ČASU REALIZOVANÉHO V RÁMCI PROJEKTU KLÍČŮ PRO ŽIVOT.

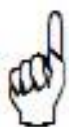
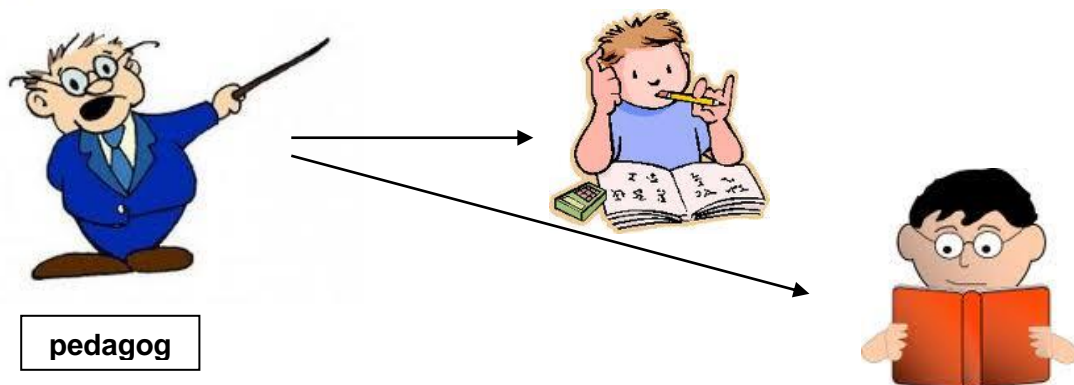
2.4. KONSTRUKTIVISTICKÉ POJETÍ PEDAGOGICKÉ PRÁCE

Dalším z trendů současné pedagogiky je aktivizovat cílového klienta, předat mu zodpovědnost za to, co dělá. Jde o snahu zapojit žáka do činnosti nejen jako pasivního příjemce aktivit, které pedagog vymýšlí, ale jako aktivního tvůrce děje.

Na tomto místě je třeba vysvětlit si dvě pojetí pedagogiky:

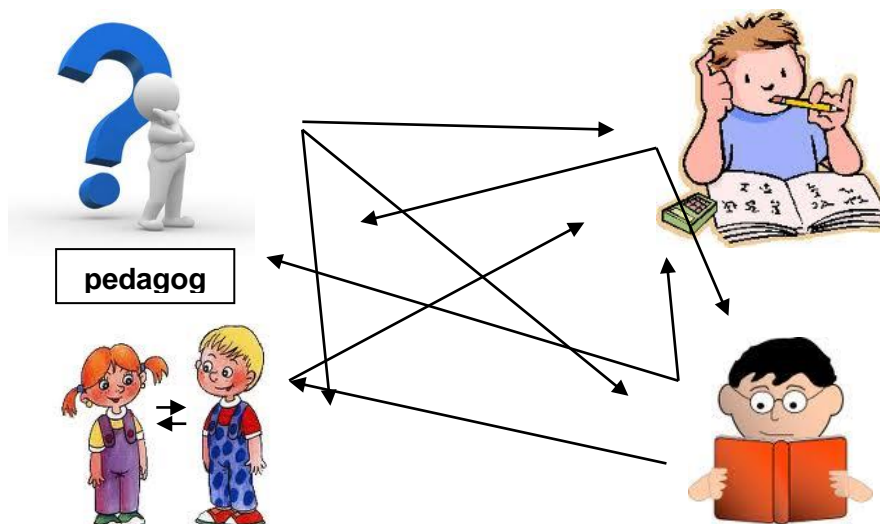

TRANSMISIVNÍ PEDAGOGIKA je chápána jako předávání definitivních informací pedagogem žákům, kteří jsou zde odsouzeni do pasivní role příjemců těchto informací. (Vališová, Kasíková, 2011)

KONSTRUKTIVISTICKÁ PEDAGOGIKA staví dítě, žáka, studenta do centra výchovně - vzdělávacího procesu. Pro pedagoga to znamená především práci a respekt ke zkušenostem dětí, žáků a mládeže, používání metod, které jim umožní aktivně budovat své poznání, posilování jejich vnitřní motivace k učení a seberozvoji, k experimentování, k práci s novými informacemi, podporu setkávání, komunikace a spolupráce se spolužáky, uvědomování si vlastních hodnot a poznávacích procesů.

KOL. AUTORŮ *Pedagogické střípky*. Praha: NIDM, 2011.

Příklad. *Jako pedagog keramického zájmového útvaru přijdu a řeknu žákům: Bude den matek a vyrobíme keramický hrneček. Můžu jim ukázat, jaký hrneček vyrobíme, dám jim přesný popis a dohlídnu na to, aby ho všichni žáci vyrobili.*

Komentář: I když všichni aktivně hrneček vytvářeli, pracovali na mém tématu, plnili můj úkol.

Jiný příklad: *Jako pedagog keramického zájmového útvaru přijdu a řeknu žákům: Bude den matek, máme hlínu a společný čas, co byste chtěli vyrobit maminkám pro radost?*

Komentář: V tomto případě jsem já – pedagog - přinesl jen téma a aktivitu jsem nechal na žácích, stejně tak zodpovědnost, co vyrobí.

V konstruktivistickém pojetí, hovoříme o takzvané **PARTICIPACI** cílové skupiny na realizaci pedagogického procesu.

Participace je oprávnění podílet se – účastnit se, spolurozhodovat, být vyslechnut, mít připomínky, navrhopvat, uplatňovat a prosazovat své názory a zájmy, být připraven převzít zodpovědnost, spoluzodpovídat za výsledek, průběh. (Šturma, 1999)

Otázky k zamyšlení

- Jaké společné znaky má konstruktivistická pedagogika a pedagogický projekt?
- Jaké společné znaky má zážitková pedagogika a pedagogický projekt?
- Potkáváte se někdy se situací, kterou jste prožili při hře, i v běžném životě?
- Vybavuje se vám situace ze hry, která vás poučila pro život? Jaká?
- Které konkrétní dovednosti se dají trénovat prožitkovou aktivitou?
- Jaká rizika s sebou nese zážitková pedagogiky, co se může stát a na co bych měl myslet?
- Umím si představit i jinou formu zážitku a zážitkové pedagogiky než na táboře venku při lanových aktivitách?
- Zkuste si uvědomit svoje zážitky z dětství z volnočasových aktivit a ze školy. Zkuste pojmenovat, jestli jste se víc pohybovali v transmisivním školství, nebo jste zaznamenali prvky konstruktivistického pojetí.
- Zamyslete se nad svým pedagogickým působením, které prvky ve vašem působení převažují?
- Kolik prostoru dávám své cílové skupině k zapojení, ke spolurozhodování, k participaci na činnostech.

TÉMA: ZÁVAZNÉ NORMY A DALŠÍ ZÁKONNÁ/DOPORUČOVANÁ ŠKOLENÍ PRO PEDAGOGY VOLNÉHO ČASU

DÍLČÍ CÍLE V RÁMCI TÉMATU:

- seznámit účastníky se základními normami v pedagogice volného času, které se přímo dotýkají práce cílové skupiny studia,
- seznámit účastníky s dokumentací, kterou vedou školská zařízení pro zájmové vzdělávání,
- upozornit na další povinná školení pedagogických pracovníků.

Očekávané výstupy	Způsob ověření
Absolvent vyjmenuje 4 základní legislativní normy.	Vědomostní test
Absolvent vysvětlí, čeho se která ze základních norem týká.	Mentor v praxi
Absolvent definuje konkrétní dokumentaci, kterou je povinen vést a vysvětlí, jakou formou ji vede.	Mentor v praxi
Absolvent vysvětlí, proč je nutné účastnit se dalších zákonných školení.	Mentor v praxi

DŮLEŽITÉ POJMY:

V této kapitole nejsou obsaženy.

LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE:

HEŘMANOVÁ, J., MACEK, M. *metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu v zařízení pro zájmové vzdělávání*. Praha: NIDM, MŠMT, 2009.

PÁVKOVÁ, J. A KOL. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999.

www.drmacek.cz

TEORIE:

3. ZÁVAZNÉ NORMY A DALŠÍ ZÁKONNÁ/DOPORUČOVANÁ ŠKOLENÍ PRO PEDAGOGY VOLNÉHO ČASU

- 3.3. Vybrané právní normy, které se dotýkají práce pedagogů vykonávajících dílčí přímou pedagogickou činnost.
- 3.4. Vedení dokumentace v zařízeních pro zájmové vzdělávání.
- 3.5. Další zákonná/doporučovaná školení pedagogických pracovníků.

3.1. Vybrané právní normy, KTERÉ SE DOTÝKAJÍ PRÁCE PEDAGOGŮ VYKONÁVAJÍCÍCH DÍLČÍ PŘÍMOU PEDAGOGICKOU ČINNOST.

Ze všech zákonů, vyhlášek, nařízení vlády a prováděcích předpisů, jsme vybrali ty, které se nějak přímo dotýkají pedagogů volného času, kteří vykonávají přímou dílčí pedagogickou činnost.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Najdete zde následující oblasti, které se týkají práce pedagoga volného času vykonávajícího dílčí přímou pedagogickou činnost:

- kvalifikační předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků,
- další vzdělávání a kariérní systém pedagogických pracovníků
- způsoby získávání odborné kvalifikace.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Najdete zde například tyto oblasti, které se týkají práce pedagoga volného času vykonávajícího dílčí přímou pedagogickou činnost:

- zásady a cíle vzdělávání,
- podmínky pro školní vzdělávací programy v zájmovém vzdělávání,
- kdo je, žák, student se speciálními vzdělávacími potřebami,
- práce s nadaným dítětem, žákem a studentem,
- práva a povinnosti dětí, žáků, studentů,
- povinná dokumentace školských zařízení,
- bezpečnost ve vzdělávání, vnitřní řád.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Najdete zde všechny oblasti, které se neřídí žádným zvláštním předpisem a týkají se pracovně právních vztahů.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Najdete zde například tyto oblasti, které se týkají práce pedagoga volného času vykonávajícího dílčí přímou pedagogickou činnost:

- účastníci zájmového vzdělávání – děti, žáci, studenti,
- kdo je zařízením pro zájmové vzdělávání,
- formy zájmového vzdělávání:
 - a) příležitostná výchovná, vzdělávací, zájmová a tematickou rekreační činnost nespojená s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,
 - b) pravidelná výchovná, vzdělávací a zájmová činnost,
 - c) táborová činnost a další činnost spojená s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,
 - d) osvětová činnost včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby a vedení k prevenci sociálně patologických jevů,
 - e) individuální práce, zejména vytváření podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů,
 - f) otevřená nabídka spontánních činností.

Další vybrané právní předpisy najdete v příloze: Vybrané právní předpisy.

3.2. Vedení dokumentace v zařízeních pro zájmové vzdělávání

Rozsah pedagogické dokumentace v zájmovém vzdělávání stanovuje Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Nechává na řediteli, aby určil způsob vedení dokumentace.

Toto je prostor pro jednotlivé mentory, aby doplnili, jakou dokumentaci, včetně způsobu jejího vedení budou požadovat po pedagogických pracovních, kteří vykonávají dílčí přímou pedagogickou činnost.

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání vedou tuto pedagogickou dokumentaci:

1. **rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku** a o jeho změnách,
2. **evidenci** dětí, žáků nebo studentů (dále jen „školní matrika“),
3. **doklady o přijímání** dětí, žáků, studentů a uchazečů ke vzdělávání, o průběhu vzdělávání a jeho ukončování,
4. **školní vzdělávací program**,
5. **vnitřní řád**,

6. **knihu úrazů a záznamy o úrazech** dětí, žáků a studentů, popřípadě lékařské posudky,
7. **protokoly a záznamy o provedených kontrolách a inspekční zprávy,**
8. **personální a mzdovou dokumentaci, hospodářskou dokumentaci a účetní evidenci** podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
9. **další dokumentaci stanovenou zvláštními právními předpisy**, například zákonem o ochraně veřejného zdraví [Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů].

3.3. DALŠÍ ZÁKONNÁ/DOPORUČOVANÁ ŠKOLENÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ.

Absolvování Studia pedagogiky, které **naplňuje kvalifikační předpoklady pro práci pedagoga volného času vykonávající dílčí přímou pedagogickou činnost**, má zákonnou podmínku - rozsah min. 40 hod **pedagogiky a psychologie** (dle současných legislativních norem) a tomu je uzpůsoben obsah každého akreditovaného vzdělávacího programu Studium pedagogiky.

Obsah studia rozhodně nepokrývá další zákonná školení, která vyplývají z právních předpisů a které má zaměstnavatel povinnost u svých pracovníků zajišťovat – např. BOZP, PO, První pomoc, atd.

Dalšímu vzdělávání se budeme také věnovat v části Osobnost pedagoga.

Otázky k zamyšlení

- Jak může do mé pedagogické činnosti zasáhnout některý z výše jmenovaných zákonů, vyhlášek? Například novela Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů?
- Proč je dobré sledovat změny v zákoníku práce?
- Kde je ve zmíněných zákonech zodpovědnost pedagoga – zaměstnance, a kde zodpovědnost zaměstnavatele?
- K čemu je dobré vést řádně předepsanou dokumentaci? Kde mi to může pomoci?
- Zkuste se zamyslet nad požadovanou dokumentací a vyhodnoťte, která je skutečně důležitá pro efektivní provoz vašeho zařízení a která je „papír pro papír“.

4. SHRNUTÍ

Máte za sebou první vzdělávací blok, ve kterém bylo hlavním cílem uvést se do světa **volnočasové pedagogiky** a **postihnout základní pojmy a souvislosti v pedagogice jako vědě, ale také v pedagogice jako praktické činnosti** aplikované v zařízeních pro zájmové vzdělávání.

V první části jsme si definovali **základní pojmy** a prošli jsme čtyři okruhy **činností člověka**, které utváří jeho osobnost, naplňují jeho čas. Vyzdvihli jsme význam hry pro dítě, zastavili se u výstupů z učení, kterým říkáme kompetence, přes práci, jsme se dostali k tématu volného času. Věnovali jsme se funkcím, které naplňuje zájmové vzdělávání, a upozornili jsme na zařízení, ve kterých se můžeme s volnočasovými aktivitami setkat.

V další části jsme se věnovali **současným trendům v pedagogické práci**, které se nemalou měrou prolínají právě do zájmového vzdělávání. Ať už se zaměříme na zážitkovou pedagogiku, nebo na kooperativní učení či pedagogický projekt, společným hlediskem je **maximální možné zapojení cílového klienta** – dítě, žák, mládež, dospělí, **předání mu zodpovědnosti za výsledky jeho snažení** tak, abychom přispěli k celosvětovému trendu vychovávat samostatné, přemýšlivé, aktivní občany.

V poslední části jsme se věnovali legislativním normám, které průběh zájmového vzdělávání a s ním související činnosti upravují. Dali jsme prostor mentorům představit pedagogům, kteří vykonávají přímou dílčí pedagogickou činnost formu a způsob vedení dokumentace, kterou ve svém zařízení požadují.